

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

LÊ THANH SƠN

**GIẢI PHÁP GIẢM NGHÈO BỀN VỮNG
THEO TIÊU CHÍ NGHÈO ĐA CHIỀU TẠI
HUYỆN NHO QUAN, TỈNH NINH BÌNH**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
KINH TẾ NÔNG NGHIỆP**

THÁI NGUYÊN - 2019

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

LÊ THANH SƠN

**GIẢI PHÁP GIẢM NGHÈO BỀN VỮNG
THEO TIÊU CHÍ NGHÈO ĐA CHIỀU TẠI
HUYỆN NHO QUAN, TỈNH NINH BÌNH**

Ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 8.62.01.15

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
KINH TẾ NÔNG NGHIỆP**

Người hướng dẫn khoa học: TS. Đỗ Xuân Luận

THÁI NGUYÊN 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình khoa học nào khác. Mọi sự trích dẫn đã được chỉ rõ nguồn gốc, tác giả hoàn toàn chịu trách nhiệm về tính xác thực và nguyên bản của luận văn.

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2019

Tác giả

Lê Thanh Sơn

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc và chân thành tới TS Đỗ Xuân Luận người đã chỉ bảo, hướng dẫn và giúp đỡ tôi rất tận tình trong suốt thời gian thực hiện và hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, khoa Sau Đại học là cơ sở đào tạo đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Xin gửi lời cảm ơn tới Ủy ban nhân dân huyện Nho Quan, Phòng Lao động và thương binh xã hội huyện Nho Quan, các cơ quan, tổ chức, cá nhân đã giúp đỡ tôi nguồn tư liệu phục vụ cho việc thực hiện đề tài.

Cuối cùng xin cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè, đồng nghiệp, cán bộ, công chức nơi công tác luôn động viên, ủng hộ, giúp đỡ tôi tập trung nghiên cứu và hoàn thành bản luận văn thạc sỹ của mình.

Thái Nguyên, tháng 09 năm 2019

Tác giả

Lê Thanh Sơn

TRÍCH YẾU LUẬN VĂN THẠC SỸ

Họ và tên: **Lê Thanh Sơn**

Tên luận văn: *Giải pháp giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều tại huyện Nho Quan, tỉnh Ninh Bình*

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 8.62.01.15

Người hướng dẫn khoa học: **TS. Đỗ Xuân Luận**

Cơ sở đào tạo: Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên

1. Mục tiêu và đối tượng nghiên cứu

1.1. Mục tiêu nghiên cứu

- Hệ thống hoá cơ sở lý luận và thực tiễn về giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều.

- Đánh giá thực trạng nghèo theo tiêu chí nghèo đa chiều tại huyện Nho Quan tỉnh Ninh Bình.

- Phân tích các yếu tố ảnh hưởng đến giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều tại huyện Nho Quan, tỉnh Ninh Bình.

- Đề xuất các giải pháp giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều tại huyện Nho Quan tỉnh Ninh Bình trong giai đoạn tiếp theo.

1.2. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của đề tài đề là các vấn đề liên quan đến giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều trên địa bàn huyện Nho Quan tỉnh Ninh Bình.

2. Các phương pháp nghiên cứu đã sử dụng

2.1. Phương pháp thu thập tài liệu

2.1.1. Số liệu thứ cấp

Số liệu thứ cấp là các số liệu được thu thập từ các nguồn có sẵn, đó chính là các số liệu đã qua xử lý, tổng hợp. Các số liệu thứ cấp của đề tài được thu thập từ nguồn thông tin công bố chính thức của các cơ quan nhà nước, các số liệu và báo cáo đánh giá tổng kết của phòng NN & PTNT, phòng Lao động thương binh xã hội, UBND của huyện Nho Quan, các tổ chức về

giảm nghèo, tài liệu trên mạng internet, v.v...

2.1.2. Số liệu sơ cấp

Chọn xã điều tra: Qua thu thập số liệu thứ cấp và phỏng vấn lãnh đạo Phòng lao động thương binh và xã hội huyện Nho Quan về số lượng các xã có số hộ nghèo, cho thấy trên địa bàn huyện Nho Quan có 3 xã có số hộ nghèo và cận nghèo cao nhất gồm các xã Gia Sơn, xã Gia Thủy, Xã Thạch Bình, huyện Nho Quan, tỉnh Ninh Bình là chính.

Số lượng hộ điều tra được xác định cụ thể như sau:

$$n = \frac{750}{1 + 750(0,1)^2} = 88,23 \text{ (hộ)}$$

Để thu thập thông tin chuyên sâu, tác giả chọn đối tượng khảo sát là hộ nghèo và cận nghèo của xã. Qua thu thập số liệu thứ cấp từ lao động và thương binh xã hội huyện Nho Quan áp dụng phỏng vấn thu thập số liệu của hộ nghèo và cận nghèo cần điều tra sẽ là: 90 hộ tương ứng mỗi xã là 30 hộ.

Nhóm hộ điều tra gồm: nhóm hộ cận nghèo và nhóm hộ nghèo và hộ không nghèo theo kết quả điều tra rà soát hộ nghèo năm 2018. Tiêu chí phân loại hộ là:

2.2. Phương pháp xử lý số liệu

Số liệu được phân tổ và xử lý, tính toán các chỉ tiêu nghiên cứu bằng phần mềm Microsoft Excel.

2.3. Phương pháp phân tích

- *Phương pháp thống kê mô tả*

Phương pháp thống kê mô tả để thông qua các số liệu thống kê có thể phản ánh thực trạng, tình hình thực tế giảm nghèo địa bàn nghiên cứu.

+ Mô tả bằng bảng thống kê: Trên cơ sở các bảng thống kê sắp xếp theo hệ thống hai chiều số liệu các chỉ tiêu thống kê, các thông tin về đối tượng, nội dung, trách nhiệm thực hiện trong quản lý trên các hàng và cột.

+ Mô tả bằng số liệu: dùng số liệu tương đối và tuyệt đối để mô tả các chỉ số

về hiện trạng nghèo: Giáo dục, tiếp cận thông tin, y tế, nhà ở và điều kiện sống.

- *Phương pháp so sánh*: So sánh hộ nghèo đa chiều so với hộ nghèo đơn chiều theo các tiêu chí tiếp cận nghèo đa chiều về: Giáo dục, Y tế, Nhà ở, điều kiện sống và tiếp cận thông tin.

3. Kết luận

Qua nghiên cứu, đề tài đã rút ra một số kết luận sau:

Trên cơ sở hệ thống hóa và phát triển các vấn đề lý luận và thực tiễn về nghèo đa chiều gắn với giảm nghèo bền vững trên thế giới và ở Việt Nam từ đó áp dụng những nội dung có liên quan và kế thừa các nghiên cứu, công trình nghiên cứu trước đó. Đề tài đã khẳng định việc đo lường nghèo theo tiêu chí thu nhập đã trải qua một thời gian dài và bộc lộ nhiều bất cập vì vậy việc chuyển sang đo lường nghèo theo tiêu chí nghèo đa chiều là một bước tiệm cận mới của Việt Nam đối với thế giới về lĩnh vực xóa đói giảm nghèo;

Về thực trạng nghèo đa chiều trên địa bàn huyện Nho Quan, tỉnh Ninh Bình: tại địa bàn nghiên cứu, tỷ lệ hộ nghèo vẫn còn cao (13,4%), cao hơn mức bình quân của tỉnh; Mức độ thiếu hụt các dịch vụ xã hội cơ bản là một trong 2 tiêu chí quan trọng để đánh giá nghèo đa chiều theo chuẩn nghèo giai đoạn 2016 -2020. Trong tổng số 10 chỉ số đo lường thì chỉ số về hố xí/nhà tiêu hợp vệ sinh bị thiếu hụt nhiều nhất chiếm 33,5% hộ điều tra, trong đó có 20,2% hộ nghèo và 8,3% hộ cận nghèo thiếu hụt, điều đó cho thấy chất lượng vệ sinh chưa được người dân quan tâm. Chất lượng nhà ở cũng là chỉ số có tỷ lệ thiếu hụt cao chiếm 32,3% trong đó có 21,9% hộ nghèo và 7,7% hộ cận nghèo. Phong tục ở nhà sàn và mái lợp lá cọ của người dân tộc Tày và Nùng cũng là một nguyên nhân mà chỉ số này thiếu hụt nhiều. Chỉ số có mức độ thiếu hụt thấp là tình trạng đi học của trẻ 2,5% đối với hộ nghèo và 1,3% đối với hộ cận nghèo. Số liệu đó cho thấy việc thực hiện chính sách cấp phát thẻ bảo hiểm y tế cho hộ nghèo và hộ cận nghèo tại địa phương đã được thực hiện tốt và không có tình trạng trẻ em bỏ học

Nghiên cứu đã chỉ ra những điểm mạnh, điểm yếu, thách thức và cơ hội đối với tiếp cận nghèo đa chiều nhằm giảm nghèo bền vững trên địa bàn Ninh Bình.

Đồng thời chỉ ra nguyên nhân nghèo đa chiều và các yếu tố ảnh hưởng đến nghèo đa chiều phải được kể đến đó là: Các dân tộc thiểu số có chỉ thiếu hụt các dịch vụ xã hội cơ bản nhiều hơn dân tộc Kinh. Theo đánh giá của hộ được khảo sát thì thiếu vốn sản xuất, không biết cách làm ăn, thiếu phương tiện sản xuất là ba nguyên nhân chính dẫn tới nghèo.

Trên cơ sở nghiên cứu thực tiễn việc giảm nghèo bền vững theo tiêu chí tiếp cận đa chiều đề tài đã đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm giảm nghèo bền vững gồm: Nhóm giải pháp chung; nhóm giải pháp đối với các nhóm hộ nghèo; Nhóm các giải pháp đối với các chiều nghèo các giải pháp là những gợi ý quan trọng cho các nhà quản lý trong quá trình thực hiện chương trình giảm nghèo của địa phương.

Người hướng dẫn khoa học

Tác giả

TS. Đỗ Xuân Luận

Lê Thanh Sơn

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	vii
DANH MỤC CÁC BẢNG	x
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu của đề tài nghiên cứu	2
3. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu.....	3
3.1. Đối tượng nghiên cứu	3
3.2. Phạm vi nghiên cứu	3
4. Những đóng góp mới và ý nghĩa của luận văn	3
4.1. Đóng góp về lý luận	3
4.2. Đóng góp về thực tiễn.....	3
4.3. Ý nghĩa của luận văn	4
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU	5
1.1. Cơ sở lý luận về giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều	5
1.1.1. Lý luận về nghèo.....	5
1.1.2. Lý luận về nghèo đa chiều	9
1.1.3. Lý luận về giảm nghèo bền vững.....	16
1.1.4. Các yếu tố ảnh hưởng đến giảm nghèo bền vững.....	21
1.2. Cơ sở thực tiễn về giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều trên thế giới và ở Việt Nam.....	22
1.2.1. Kinh nghiệm giảm nghèo trên thế giới	22
1.2.2. Kinh nghiệm giảm nghèo ở một số địa phương của Việt Nam	25
1.2.3. Rút ra bài học giảm nghèo bền vững theo tiêu chí nghèo đa chiều tại huyện Nho Quan, tỉnh Ninh Bình.....	30
1.3. Các nghiên cứu liên quan đến đề tài	31
Chương 2. ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	32
2.1. Khái quát về điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội huyện Nho Quan.....	32
2.1.1. Đặc điểm tự nhiên.....	32

2.1.2. Đặc điểm kinh tế - xã hội.....	36
2.1.3. Cơ sở hạ tầng của huyện Nho Quan	41
2.1.4. Những đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội tác động đến chương trình giảm nghèo bền vững của huyện Nho Quan, tỉnh Ninh Bình.....	42
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	44
2.3. Phương pháp nghiên cứu	44
2.3.1. Phương pháp thu thập tài liệu	44
Nguồn: Tính toán từ khảo sát của tác giả	46
2.3.2. Phương pháp xử lý số liệu	46
2.3.3. Phương pháp phân tích	46
2.4. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu.....	47
2.4.1. Nhóm chỉ tiêu phản ảnh các nguồn lực và phát triển kinh tế.....	47
2.4.2. Nhóm chỉ tiêu phản ảnh thực trạng nghèo đa chiều	48
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	49
3.1. Thực trạng nghèo của huyện Nho Quan	49
3.1.1. Áp dụng các văn bản để tổ chức thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia giảm nghèo bền vững trên địa bàn huyện Nho Quan tỉnh Ninh Bình.....	49
3.1.2. Thực trạng giảm nghèo huyện Nho Quan giai đoạn 2016-2018.....	50
3.1.3. Đặc điểm nhân khẩu của hộ nghèo và cận nghèo	53
3.1.4. Tình hình lao động và việc làm của các hộ nghèo của huyện	55
3.1.5. Tình hình thu nhập của các hộ nghèo	57
3.2. Thực trạng nghèo của các hộ điều tra	59
3.2.1. Thông tin chung về các hộ điều tra.....	59
3.2.2. Thực trạng nghèo đa chiều của nhóm hộ điều tra.....	61
3.2.3. Tổng hợp ngưỡng thiếu hụt các chiều nghèo của các hộ điều tra.....	66
3.3. Phân tích các nguyên nhân dẫn tới nghèo đa chiều tại địa bàn huyện Nho Quan.....	66
3.3.1. Nguyên nhân về nhân khẩu học	66
3.3.2. Nguyên nhân về thành phần dân tộc	67
3.3.3. Nguyên nhân về quy mô đất đai của hộ.....	68
3.3.4. Nguyên nhân về trình độ học vấn thấp	69
3.3.5. Nguyên nhân khác	69